

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Agricultură și artizanat – o combinație câștigătoare pentru zonele rurale” (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 143/07)

Raportor: **dl Adalbert KIENLE**

În sesiunea plenară din 22 septembrie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Agricultură și artizanat – o combinație câștigătoare pentru zonele rurale (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la data de 20 ianuarie 2012.

În cea de-a 478-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 februarie 2012 (ședința din 23 februarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 184 de voturi pentru și 8 abțineri.

1. Sinteză și recomandări

1.1 Cu acest aviz din proprie inițiativă, CESE dorește să dea Comisiei Europene, Parlamentului European și Consiliului impulsuri privind elaborarea de politici, în mod special pentru dezvoltarea celui de-al 2-lea pilon al PAC și a fondurilor structurale în perioada 2014-2020. Avizul din proprie inițiativă dorește să contribuie la punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020; prin propuneri concrete cu privire la viitoarea finanțare a FEADR și a fondurilor structurale ale UE, precum și la alte reglementări ale UE. Pentru organizațiile societății civile din agricultură și artizanat, angajamentul clar în favoarea dimensiunii și lanțurilor de creare de valoare regionale constituie un sprijin important pentru activitățile pe care le desfășoară. În același timp, CESE speră că acest aviz va da un nou impuls dezbaterilor la nivel național.

1.2 Având în vedere propunerile legislative privind finanțarea FEADR și fondurile structurale, pe care Comisia Europeană le-a prezentat la 5 și 12 octombrie 2011 pentru perioada de programare 2014-2020, CESE face următoarele recomandări:

1.2.1 Se recomandă extinderea și evaluarea posibilităților mai ample din cadrul FEADR de acordare de ajutor pentru investiții în favoarea IMM-urilor, prezentate în cadrul acestei propuneri, în perspectiva cooperării regionale între întreprinderile din zonele rurale, mai ales în sectoarele artizanatului și agriculturii. În acest sens se recomandă și lansarea și susținerea unor rețele regionale de comunicare și a unor rețele de consiliere a întreprinderilor de la fața locului.

1.2.2 Abordările UE în favoarea inițiativelor locale din cadrul FEADR și al fondurilor structurale reprezintă un mijloc important de susținere a activităților artizanale, agricole, turistice și comerciale la nivel regional. Aceste măsuri de sprijin ar trebui însă să pună în prim plan interesele partenerilor socioeconomi.

1.2.3 Se impune o promovare durabilă a transferului de cunoștințe, informații și inovații în cadrul IMM-urilor, pentru a susține și garanta ocuparea forței de muncă în spațiul rural și pentru a sprijini practicile economice eficiente din punct de vedere al resurselor și al climei. Cunoștințele și experiența tradițională nu trebuie date uitării, ci trebuie păstrate și exploatate în calitate de sursă prețioasă de cunoaștere.

1.2.4 Lanțurile de valori regionale oferă perspective de viitor considerabile pentru agricultura, turismul și comerțul din spațiul rural în ansamblul său. Acestor lanțuri de valori trebuie să beneficieze de o atenție deosebită, în special în vederea creării unor mărci-umbrelă și a unei prelucrări și comercializări comune.

1.2.5 Întreprinderile artizanale și agricole au nevoie de o infrastructură economică suficientă pentru desfășurarea activității lor. Mai ales fondurilor structurale le revine sarcina de a crea condițiile necesare în acest sens, de exemplu prin punerea la dispoziție a unor bugete regionale flexibile.

2. Introducere

2.1 În calitate de sectoare în care predomină IMM-urile, agricultura și artizanatul dau contur, prin diversitatea lor, economiei spațiului rural și asigură în bună măsură structurile de aprovizionare și viața socială în satele și orașele mici ale UE.

2.2 În perspectiva evoluției viitoare a politicii UE de sprijin pentru zonele rurale pentru perioada 2014-2020, acest aviz din proprie inițiativă dorește să contribuie la exploatarea de noi potențiale de creare de valoare adăugată în mediul rural. Propunerile legislative ale Comisiei cu privire la PAC și la politica de coeziune după 2013 constituie un prilej oportun pentru acest demers. Între altele, acestea prevăd includerea întreprinderilor «mici» respectiv a tuturor întreprinderilor din spațiul rural în

finanțarea din cadrul FEADR, ceea ce reprezintă o modificare importantă. În ceea ce privește transferul de cunoștințe și competențe, prezentul aviz din proprie inițiativă dorește să contribuie la dezbaterile europene dedicate creșterii inteligente, durabile și favorabile incluziunii. În plus, el se referă la îmbunătățirea condițiilor care permit luarea unor măsuri interprofesionale de integrare, menite să influențeze în mod durabil calitatea vieții și potențialul economic al spațiului rural și să asigure prezența unor structuri de servicii în condițiile scăderii numărului de locuitori. În același timp, avizul din proprie inițiativă dorește să dea un impuls dezbaterii publice cu privire la gestionarea efectelor produse de schimbările demografice și la dezbaterile de la nivel național pe tema competitivității și vitalității zonelor rurale.

3. Situația actuală

3.1 Atât prin activitatea lor economică, cât și prin angajamentul lor social, întreprinderile mici și mijlocii prezente și ancorate în spațiul rural reprezintă un potențial considerabil pentru consolidarea structurilor economice și sociale existente și pentru a răspunde viitoarelor provocări. Ele au un impact direct asupra calității vieții și contribuie, prin produsele și serviciile lor, la formarea unor identități regionale. Ele sunt în același timp păstrătoare de tradiții și factori de inovare. Artizanatul și agricultura sunt simboluri ale modernității și durabilității, garanți pentru produse de înaltă calitate, securitate energetică, protecția durabilă a mediului și a naturii și conservarea patrimoniului cultural. Persoanele active în artizanat și agricultură se caracterizează printr-un nivel ridicat de calificare profesională, spirit de inițiativă și o mare capacitate de adaptare și învățare. Aceste caracteristici reprezintă baza multor modele economice și sociale de succes în satele și orașele mici din spațiul rural.

3.2 Zonele rurale ale UE prezintă aproape în totalitate un potențial considerabil în ceea ce privește crearea de valoare adăugată în comun între artizanat și agricultură. Acest potențial constă în cooperarea în domeniile producției, prelucrării și comercializării la nivel regional și supraregional, dar și în concurența loială între actori și egalitatea în ceea ce privește participarea femeilor și bărbaților.

3.3 Structura spațiilor rurale în UE variază considerabil. Pe lângă zone rurale deosebit de prospere, cu o rată a șomajului redusă și rate de creșteri solide, există și zone marcate de probleme economice, de exodul și îmbătrânirea populației. În același timp, accesul la posibilitățile de formare și perfecționare profesională nu este disponibil la distanță geografică acceptabilă. Există riscul unei decuplări din ce în ce mai pronunțate de la dezvoltarea socioeconomică și de la standardele de infrastructură.

3.4 Mai ales persoanele mai în vârstă au nevoie de distanțe scurte și o aprovizionare locală accesibilă; generația tânără necesită, în plus, o infrastructură de bază funcțională, cum ar fi internetul, grădinițele și școlile primare. Schimbările demografice impun ajustări ample la nivelul infrastructurilor rurale și al utilităților publice. În prezent nu se face uz în mod suficient de expertiza întreprinderilor prezente în aceste zone, mai ales cea de care dispun întreprinderile mici și mijlocii, la

gestionarea acestor provocări. Întreprinderile agricole și de artizanat, gata să preia responsabilitatea socială, active la fața locului contribuie substanțial la integrarea în societate a persoanelor cu handicap.

3.5 Pentru a avea succes economic în mod individual sau în comun, artizanatul, agricultura și alți parteneri economici regionali au nevoie de conexiuni locale de internet de mare viteză. Deseori tocmai zonele rurale periferice sunt lipsite de acoperire de bandă largă.

3.6 Dimensiunea regională marchează din ce în ce mai pronunțat dezbaterile sociale. Regionalitatea este expresia unei societăți responsabile, conștientă de valorile sale, și o condiție necesară pentru activitatea economică și conviețuirea durabilă. Deseori lipsesc însă impulsurile necesare sau nu există stimulente suficient de puternice pentru valorizarea potențialului regional de creare de valoare adăugată. Deseori se constată că schimburile între întreprinderile unei regiuni nu există sau sunt insuficient dezvoltate.

3.7 Artizanatul și agricultura se confruntă ambele cu aceleași provocări din ce în ce mai mari cu privire la îmbunătățirea protecției resurselor și a climei. Pentru ambele, utilizarea eficientă a resurselor și eficiența climatică reprezintă termeni fundamentali comuni pentru strategiile de viitor ale întreprinderilor. Cooperarea între aceste două sectoare ar putea imprima un impuls esențial gestionării provocărilor cu care se confruntă societatea în ansamblul ei.

4. Obiective

4.1 Din punctul de vedere al CESE este indispensabil ca instituțiile europene și guvernele și administrațiile naționale să recunoască mai bine potențialul artizanatului și agriculturii, să țină seama de acestea în elaborarea politicilor lor și să contribuie astfel la păstrarea perspectivelor de viitor ale regiunilor rurale.

4.2 CESE sprijină cu hotărâre exploatarea unor noi potențiale de creare în comun de valoare adăugată de către artizanat și agricultură.

- Se recomandă crearea sau consolidarea lanțurilor de valori la nivel regional, care să reunească agricultura și artizanatul cu alte sectoare, de exemplu comerțul, turismul, sectorul sănătății sau al lemnului. În cadrul acestui demers ar trebui garantate reguli echitabile privind concurența și create în același timp și structuri care să permită o mai bună exploatare a potențialului economic al regiunilor, cu ajutorul IMM-urilor existente la fața locului.
- Menținerea, diversificarea, crearea și dezvoltarea IMM-urilor în zonele rurale, precum și cooperarea economică intersectorială ar trebui să beneficieze de sprijin.
- În vederea unei mai bune susțineri a întreprinderilor de talie mică în zonele rurale, se recomandă dezvoltarea unor programe mai accesibile în materie de promovare a economiei, a inovării și competențelor; în toate regiunile

Europei trebuie create suficiente posibilități de acces la formarea și perfecționarea profesională, precum și de transfer de cunoștințe practice cu privire la tehnologiile de vârf ale viitorului.

- Elevii ar trebui să se familiarizeze cu procesele de fabricație tradiționale și moderne la artizanii și agricultorii locali și să cunoască astfel valorile inerente ale desfășurării unei activități profesionale autonome și independente.
- Fabricarea, prelucrarea și comercializarea de produse alimentare regionale și de alte materii prime regionale ar trebui să se orienteze în mod consecvent după cerințele și calitățile regionale specifice; se recomandă promovarea unor sisteme de asigurare a calității, a creării de noi mărci și a unor sisteme de marketing corespunzătoare.
- Ar trebui sprijinite practicile economice eficiente din punct de vedere al resurselor și al climei.
- Serviciile de utilitate publică, infrastructura și viața socială din spațiul rural trebuie păstrate și consolidate.
- O condiție esențială pentru exploatarea potențialului de creare de valoare adăugată în spațiul rural de către IMM-uri constă în promovarea conectării la rețele moderne de bandă largă.
- Sistemele descentralizate de alimentare cu energie și măsurile de eficiență energetică trebuie recunoscute drept oportunitate pentru noi potențiale de creare de valori.
- În condițiile amplitudinii schimbărilor demografice, este indispensabil ca persoanele calificate să rămână în zonele rurale și să fie antrenate în activități cu potențial de viitor în cadrul întreprinderilor agricole și de artizanat.
- Este absolut necesar ca instituțiile, organizațiile și întreprinderile din spațiul rural, mai ales cele dedicate agriculturii și artizanatului, să-și intensifice dialogul cu societatea civilă și să consolideze cooperarea economică, învățând din bunele practici existente.

4.3 În vederea unei promovări mai eficace și în parteneriat a acestui potențial pentru economia regională, CESE dorește să scoată în evidență mai ales trei obiective de promovare:

4.3.1 Dimensiunea regională și crearea de valoare

O caracteristică esențială a agriculturii și artizanatului constă în ancorarea lor locală și regională. Mai ales în contextul globalizării, dimensiunea locală și regională capătă o nouă semnificație. Deseori, măsurile luate la nivel local permit rezolvarea unor probleme actuale. Prin urmare, dezvoltarea lanțurilor de valori

regionale joacă un rol din ce în ce mai important. În multe regiuni există legături tradiționale strânse și forme de cooperare între agricultură și artizanat, mai ales în domeniul alimentar, în condițiile în care aceste două sectoare creează o valoare adăugată considerabilă în beneficiul consumatorilor din aceste regiuni. În acest sens există multe exemple pozitive, a căror dezvoltare în continuare și diseminare ar trebui urmărită și în alte regiuni. Această soluție ar trebui să servească în același timp drept model pentru alte tipuri de produse și servicii, cum ar fi prelucrarea lemnului și turismul rural. În același timp, această cooperare poate contribui la asigurarea unor structuri de aprovizionare de proximitate și la evitarea unor fluxuri de trafic, contribuind astfel la protecția mediului.

Conceptul bazat pe lanțuri de valori creat printr-o cooperare mai strânsă între actorii rurali importanți permite în același timp și o orientare a producției și comercializării produselor alimentare în funcție de cerințele și calitățile regionale specifice, contribuind la crearea unei identități locale inconfundabile. Dezvoltarea unor mărci-umbrelă regionale în vederea comercializării în comun răspunde cerinței crescânde a consumatorilor de a identifica calitatea și originea produselor. Se recomandă introducerea unor mărci de calitate și de origine pentru produsele artizanale, similare cu cele existente pentru produsele alimentare.

4.3.2 Energia și materiile prime

Pe viitor, instalarea în spațiul rural a unor sisteme descentralizate de alimentare cu energie și măsurile de economisire a energiei vor avea un rol din ce în ce mai important la nivel european și reprezintă un teren de cooperare ideală între artizanat și agricultură. Beneficiul ecologic al energiilor și materiilor prime regenerabile poate fi pe deplin valorificat numai atunci când acestea sunt utilizate sau prelucrate în regiunile în care au fost produse. Acest lucru presupune existența unor specialiști la fața locului.

Un alt domeniu cu potențial de viitor constă în cooperarea regională în ceea ce privește cultivarea, prelucrarea și comercializarea de materii prime și materiale regenerabile.

4.3.3 Garantarea forței de muncă calificată

În condițiile schimbărilor demografice și ale unei migrații notabile din zonele rurale periferice către aglomerările urbane, întreprinderile din agricultură și artizanat se confruntă cu dificultăți din ce în ce mai mari în ceea ce privește recrutarea de forță de muncă cu înaltă calificare⁽¹⁾. Așa cum s-a arătat deja într-un alt aviz al CESE, ocuparea forței de muncă feminine trebuie să beneficieze de o atenție deosebită⁽²⁾. Factorii de localizare indirecti, precum calitatea vieții, oferta de locuințe, de educație, agrement și cultură, dar mai ales ofertele destinate familiilor tinere trebuie consolidate, pentru a asigura astfel viabilitatea pe termen lung a acestor zone. Eforturile partenerilor economici de sensibilizare timpurie a elevilor și tinerilor pentru profesiile de viitor în domeniul artizanatului și agriculturii ar trebui susținute prin măsuri politice corespunzătoare din partea oficiilor de ocupare a forței de muncă și învățământul

(1) CESE 1704/2007, JO C 120, 16.5.2008, p. 47-48.

(2) CESE 1175/2011, JO C 318, 29.10.2011, p. 43.

public. Capacitatea de inserție profesională a persoanelor cu asemenea calificări este ridicată și deosebit de valoroasă în cazul adaptării la noile provocări ale pieței forței de muncă ⁽³⁾.

5. Acțiuni

5.1 Pentru a realiza obiectivele menționate mai sus, CESE consideră drept indispensabilă o abordare care să se sprijine în mod consecvent pe Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, care să țină seama în mod adecvat de sprijinul acordat zonelor rurale prin intermediul FEADR și cele șase priorități de acțiune incluse în acesta și care, prin abordările politice integrate, să exercite o influență durabilă asupra calității vieții și puterii economice din mediul rural. O abordare intersectorială care poate include mai multe fonduri ar favoriza dezvoltarea unor lanțuri de valori comune, ar reduce migrarea și ar contribui la stabilizarea structurilor de aprovizionare în mediul rural, în beneficiul tuturor sectoarelor economiei și tuturor grupurilor de populație de la fața locului.

5.2 Din punctul de vedere al CESE trebuie menționate mai ales următoarele măsuri concrete pentru configurarea viitoarei politici structurale ale UE pentru zonele rurale:

- investiții în favoarea diversificării, înființării, transferului activității și dezvoltării IMM-urilor din zonele rurale;
- promovarea și lansarea de cooperări și platforme intersectoriale (de exemplu prin organizarea regulată a unor „mese rotunde”;
- promovarea circuitelor economice regionale (tradiționale) cu distanțe de transport scurte;
- promovarea de mărci-umbrelă pentru prelucrarea și comercializarea în comun a produselor și serviciilor regionale;
- promovarea calității și sistemelor de asigurare a calității ca factor esențial pentru comercializarea cu succes a produselor;
- promovarea unor practici economice eficiente din punct de vedere al resurselor și climei;
- susținerea transferului de cunoștințe și competențe specifice către întreprinderile din domeniul artizanatului, agriculturii și către alți parteneri economici din spațiul rural;
- promovarea de parteneriate de inovare între cercetare și industrie, cu o atenție specială acordată inovațiilor axate pe aplicații și procese, pentru IMM-uri;
- menținerea și dezvoltarea continuă a infrastructurii economice de proximitate în spațiul rural (în mod special conexiunile de bandă largă);
- sprijinirea măsurilor luate de partenerii economici și sociali pentru garantarea în viitor a necesarului de forță de muncă calificată;
- măsuri de sensibilizare prin organizarea unor vizite de întreprinderi pentru elevi și cetățeni;
- dezvoltarea abordării LEADER existente în favoarea unei participări considerabil mai mari a antreprenorilor și în favoarea unei creșteri a potențialului economic în zonele rurale;
- promovarea unor rețele de mentori formate din antreprenori din sfera IMM-urilor, mai ales în vederea acordării de asistență în cadrul cooperării;
- crearea și dezvoltarea de platforme pentru identificarea și diseminarea de bune practici de dezvoltare regională și de cooperare între partenerii economici și sociali din zonele rurale;
- promovarea regiunilor rurale prin punerea la dispoziție a unor bugete regionale flexibile.

Bruxelles, 23 februarie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Idem.